

BUYRAK KASALLIKLARI – SOKIN XAVF, HAYOT TAYANCHINING SINOVLARI

Zokirjonova Havasxon Mahammadjon qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

2-son davolash fakulteti 117-“A”guruh talabasi

Ilmiy rahbar: O‘ktamova Gavhar Tolibovna

Anotatsiya: Mazkur materialda inson organizmining eng muhim hayotiy a’zolaridan biri — buyraklar va ularga oid keng tarqalgan kasalliklar haqida batafsil ma’lumot beriladi. Unda buyraklarning asosiy funksiyalari, ularning kasallanish sabablari, simptomlari va profilaktika choralari yoritilgan. Ayniqsa, buyrak kasalliklarining dastlabki bosqichlarda belgisiz kechishi va bu holatni erta aniqlashning ahamiyati alohida ta’kidlanadi. Shuningdek, kasalliklarning oldini olishda sog‘lom turmush tarzining o‘rni ham ko‘rsatib beriladi. Material tibbiyot talabalari, amaliyotchi shifokorlar va sog‘liqni saqlash sohasiga qiziquvchilar uchun foydali bo‘lishi mumkin.

Kalit so‘zlar: Buyrak kasalliklari, surunkali buyrak yetishmovchiligi, glomerulonefrit, pyelonefrit, buyrak toshlari, buyrak faoliyati, buyrak yallig‘lanishi, nefrologiya, profilaktika, buyrak

KIRISH

Buyraklar inson organizmining eng muhim a'zolaridan biri bo'lib, ular qonning filtrlovchi tabiiy laboratoriyasi vazifasini bajaradi. Bu a'zolar tana ichki muvozanatini saqlash, toksin va ortiqcha suyuqlikni chiqarish, qon bosimini tartibga solish, eritrotsitlar ishlab chiqarilishini rag'batlantirish va suyak salomatligini ta'minlashda beqiyos ahamiyatga ega.

Ammo bu muhim a'zo ham har qanday noqulaylikka sezgir. Buyrak kasalliklari – buyrak to'qimalari va ularning faoliyatiga ta'sir qiluvchi turli sabablarga ko'ra yuzaga keladigan jiddiy tibbiy holatlardir. Ular o'tkir (tez rivojlanadigan) yoki surunkali (uzoq davom etadigan) shakllarda bo'lishi mumkin. Eng ko'p uchraydigan buyrak kasalliklariga surunkali buyrak yetishmovchiligi, glomerulonefrit, pyelonefrit, nefrolitiaz (buyrak toshlari) va polikistik buyrak kasalligi kiradi.

Kasallikning xavfli jihati – u dastlabki bosqichlarda deyarli belgisiz kechadi. Ammo vaqt o'tishi bilan shish, charchoq, qon bosimining oshishi, siydikda o'zgarishlar va boshqa ogohlantiruvchi alomatlar paydo bo'ladi. Davolanishning samaradorligi esa kasallik qanchalik erta aniqlansa, shunchalik yuqori bo'ladi.

Buyrak kasalliklarining asosiy sabablari qatoriga quyidagilar kiradi:

- Shakarsiz va shakarli diabet
- Qon bosimining doimiy ko'tarilishi (gipertoniya)
- Yallig'lanish jarayonlari
- Yuqori dozalarda yoki uzoq muddatli dorilar qabul qilish
- Irsi omillar
- Noto'g'ri ovqatlanish va kam harakatlilik

Profilaktika – buyraklar salomatligini asrashda eng kuchli qurol. Bu sog‘lom turmush tarzini yuritish, yetarlicha suv ichish, zararli odatlardan voz kechish, shifokor nazoratida bo‘lish va muntazam tibbiy tekshiruvlardan o‘tishni o‘z ichiga oladi.

Xulosa o‘rnida, buyraklar – biz sezmaydigan, ammo hayotimizning poydevorini ushlab turuvchi mo‘jizaviy a‘zolardir. Ularni e‘tiborsiz qoldirish, butun organizm salomatligiga putur yetkazishi mumkin. Har bir nafas, har bir harakat – sog‘lom buyraklar tufayli.

Ularga mehr bering!

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedova M. X., Jo‘rayev A. A. Ichki kasalliklar propedevtikasi. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2021.
2. Karimov Sh. I. Nefrologiya asoslari. – Toshkent: TTA nashriyoti, 2020.
3. Harrison’s Principles of Internal Medicine. 21st Edition. – McGraw-Hill Education, 2022.
4. Guyton A.C., Hall J.E. Textbook of Medical Physiology. – Elsevier, 2021.
5. World Health Organization (WHO). Chronic kidney disease fact sheet, 2023.
6. National Kidney Foundation. www.kidney.org
7. American Journal of Kidney Diseases (AJKD), 2022–2024 yillardagi maqolalar.
8. Tanasiyeva N.I., Ashurova S.K. Ichki kasalliklar. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent, 2019.